

מרק מוריס MARK MORRIS

מרק מוריס

ראיון עם מרק מוריס

עיניו רוקדות תוך דיבור, ידיו משתתפות בראיון באופן פעיל, והתלהבותו אינה שמורה לכוריאוגרפיה שלו בלבד.

יצא לו שם של "הילד הנורא", ולא בכדי. בטרם מלאו לו שלושים, התמנה באופן מפתיע למנהל האמנותי של להקת התיאטרון הגדול בבריסל, אחרי מוריס ביזאר. הקהל בבריסל מחא לו כפיים אבל תכופות גם צעק "בוז!" לעבודותיו. אך גם כותרת בעמוד הראשון של עיתון חשוב, שהכריזה "מרק מוריס - לך הביתה!", לא גרמה לו להפסיק ליצור.

המרץ השופע שלו מנותב לכיוונים שונים - הוא לא רק יוצר מחול אלא גם מביים אופרות ומשתתף בהן. הוא ביים למשל את "דידו ואניאס" מאת פורסל וגם רקד ביצירה את שני התפקידים הראשיים. זאת ועוד - כשהוא וברישניקוב זכו שניהם למלגה מיוחדת ל"גאונים", הם הקימו ביחד להקה - את להקת "WHITE OAK PROJECT" ומסיירים איתה בעולם. (היא תוכננה להגיע גם לארץ, אבל משום מה בוטלה התוכנית ברגע האחרון.)

מוריס הוא מאלה המוכנים ליטול סיכונים. את סגנון היצירה שלו לא קל לתאר או לנסח,

מאת ג'נט ליין רוזמן

ב ראשית שנות השמונים הוזמן מרק מוריס - אז יוצר צעיר ובלתי מוכר - ליצור עבור להקת בת-שבע. מאז היה לאחד הכוריאוגרפים הגדולים בעולם. להקתו עומדת לשוב ולהופיע בארץ בקרוב. ג'נט ליין רוזמן שוחחה עמו.

מרק מוריס מוסיף להדהים, להלהיב ולהפחיד קהלים בכל היבשות. הוא תערובת של להטוטן, קוסם, איש בימה מובהק וגם נהנתן גדול. הכוריאוגרפיה שלו קוראת תיגר על ה"סטטוס קוו" בעולם המחול המודרני היום. על מנת להתבונן בעבודותיו ולחוש בהעזה הרבה שלו, נחוץ להיות פתוח לחדש ולסגל אופן צפייה אחר.

כשמשוחחים איתו ניכר במוריס שהוא קצת בוש על שכבר עבר את העשור הרביעי בחייו, ובאמת עדיין יש בו משהו מהפרחח עול הימים.

להקת מרק מוריס - "לילה טוב"

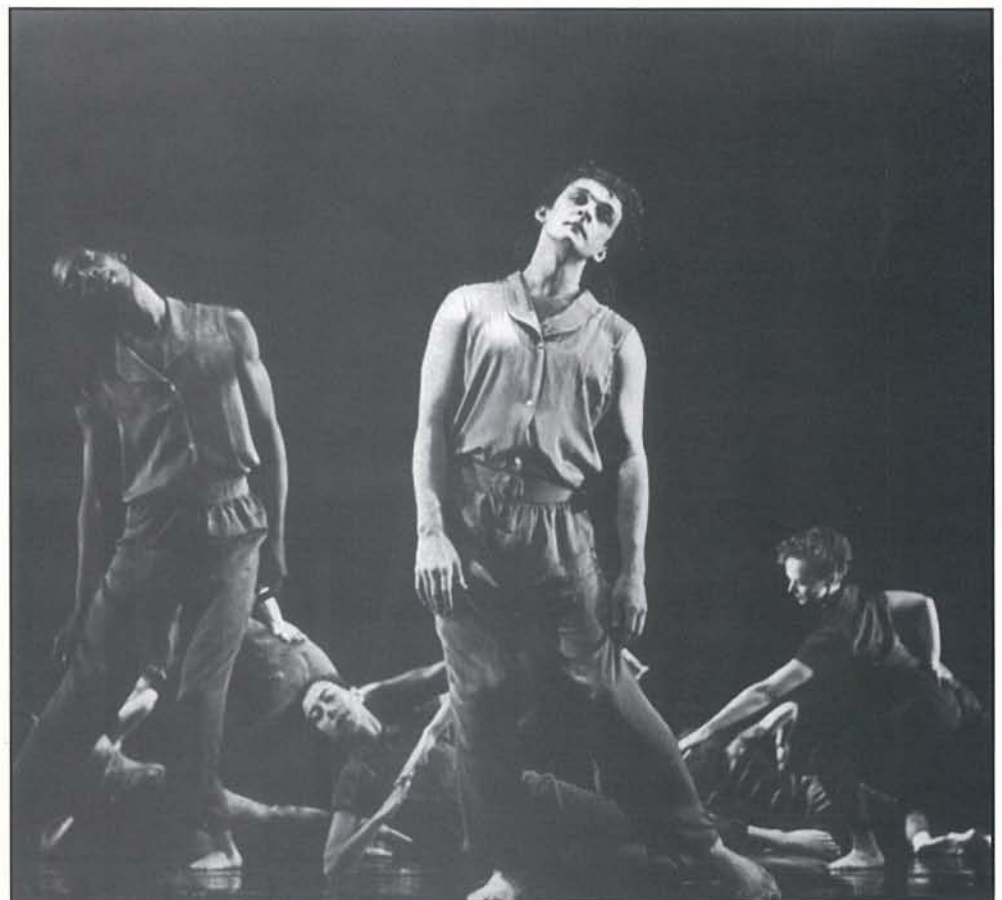
MARK MORRIS DANCE GROUP "BEDTIME"

PHOTO: TOM BRAZIL

אפשר אולי רק לאפיין אותו כתוצר של רגישות של ילד מצד אחד ותבונת הפילוסוף, מצד שני. את ריבוי המרכיבים הסגנוניים בעבודתו אפשר לייחס למגוון הרחב שאיפיין את השכלתו המחולית. כילד רקד פלמנקו ומחול עממי אוקראיני ובמקביל למד בבת אחת סטפס, מחול מודרני ובאלט קלאסי. כבן טיפש-עשרה כבר הספיק לרקוד בסרט "שיער", לכוריאוגרפיה של טווילה תארפ, ובלהקותיהם של לאר לובוביץ', אליוט פלד ולורה דין.

שי: אני מתפעלת מהיכולת שלך לערב תחושת קודש עם חוש הומור. תוכל אולי לומר משהו על התהליך היצירתי שבמהלכו נוצר השילוב הזה?

ת: לא נורח לי להשתמש במונח "תהליך יצירתי", כי זה מיד גורם לאנשים לייחס לכוריאוגרפיה מין קדושה, כשבאמת זו פשוט עבודה קשה. אני מעדיף לומר "לעשות מחול". זה מה שאני באמת עושה. בפגישות עם צופים אחרי מופעים הרבה פעמים שואלים אותי אם אני מדמיין את המחול תוך כדי האזנה למוסיקה, ואז אני אומר להם: רגע, רגע, רגע, את זה אולי אתם עושים, אני, כשאני מאזין למוסיקה, ואני עושה את זה הרבה כי אני אוהב

יש לי גם ניסיון וחוש ליצור דברים שימצאו חן בעיני רבים ולא רק בעיני. זאת הסיבה שהעבודות שלי פופולריות. אני לא אומר לעצמי זה יהמום אותם! אלא, זה יהמום אותי, ומקווה שגם אנשים אחרים יתרשמו מזה.

ש': מפריע לך לראות ביצוע לא מושלם של הלהקה שלך, מופע שיש בו שגיאות?

ת': במובן מסוים, כן, אבל לא תמיד מה שנראה בעיני מושלם נראה כך בעיני אחרים. כשאני מנהל חזרה עם הרקדנים שלי, חשוב לי יותר שהדינמיקה, הפעולה, החלוקה לפראות והטון יהיו נכונים, מאשר שהזווית בין שני רקדנים תהיה מדויקת או שלא תהיה שום סטייה מהמקצב. יותר קל להימצא בדיוק במקום הנכון על הבימה, ביחס לרקדן נוסף, מאשר לחזור ולדמיין בכל מופע מחדש, מדוע אתה עושה תנועה זו ולא אחרת. התנועה חייבת להיות אמיתית בכל פעם, לא תוצאה של שגרה. מחול איננו סתם חופן תנועות, כי הרי כל אחד חושב וחס אחרת. אז אמנם אני דורש דיוק מסוים, אך הדיוק איננו המטרה היחידה שלי. לרקדנים יש תכונות חשובות יותר מציות - דמיון ואינטליגנציה, למשל. לא צריך להיות פיקח כדי לציית, אבל פיקחות נחוצה כדי להיות אמן טוב.

ש': כילד, היית מודע לכשרונך?

ת': ידעתי שיש לי הרבה תחומי התעניינות שלא מעניינים את חברי. היו לי רצונות ותאוות לא כל כך רגילים. תמיד ידעתי שאעשה מה שאני עושה עכשיו. את זה חשתי, אבל מעולם לא אמרתי לעצמי הן, אתה נורא מוכשר!.

ש': אני יודעת שכנער למדת ורקדת פלמנקו, ואפילו נסעת לספרד ללמוד עם חוסה גרקו. איך השפיע הניסיון הספרדי על עבודתך?

"מסיבת פרידה"
להקת מרק מוריס
MARK MORRIS
DANCE GROUP,
"GOING AWAY PARTY".
PHOTO: TOM BRAZIL

**מרק מוריס הוא
תערובת של
להטוטן, קוסם,
איש בימה מובהק
וגם נהנתן גדול.
הכוריאוגרפיה שלו
קוראת תיגר על
ה"סטטוס קוו"
בעולם המחול
המודרני היום. על
מנת להתבונן
בעבודותיו ולחוש
בהעזה הרבה שלו,
נחוץ להיות פתוח
לחדש ולסגל אופן
צפייה אחר**

מוסיקה, אני פשוט מאזין למוסיקה, ואם אני מחליט לעשות מזה מחול, אני פשוט עושה את זה. היצירות לא באות לי לראש כמו איוו הזיה או חזון. במוסיקה יש הרבה יותר קני-מידה מאשר במחול, היא עשירה יותר ובעלת עבר מפואר.

ש': מה הם קני-המידה הללו, ואיך אתה משתמש בהם במחול?

ת': למעשה, הכל יכול לעבוד במחול. ה. כ. ל. כל אמן-יוצר בוחר לעצמו את הכללים והחוקים, לפי מה שמתאים ליצירה שבה הוא עוסק.

ש': כלומר, אין לך תהליך יצירה מובנה, ובכל זאת ספר לי, בבקשה, קצת יותר על השימוש שלך במוסיקה ביצירת הריקוד.

ת': אני בוחר מוסיקה שאני אוהב, כי הרי אצטרך להאזין לה אין ספור פעמים, ואני עובר ומנתח את התווים. בדרך כלל, זה מעורר בי רעיונות ריקודיים, אבל אני קובע שום דבר לפני שאני נמצא בחדר החזרות עם הרקדנים. ככה אני אוהב את זה.

ש': האם אתה יוצר כדי שהיצירה תמצא חן בעיניך, או שאתה מנסה לחשוב על מה יאהב הקהל?

ת': הרי כולנו אמנים מבצעים וכולנו מביאים בחשבון שצופים בנו, אבל באמת אני מבקש רק מה שמספק אותי ויוצר מבנים שאני מוצא בהם עניין.

שלא לשקר, אף שכמובן תמיד יש מרכיב מסוים של אשליה, כי הרי מדובר בבימה ותיאטרון.

ש': למה כוונתך ב"לשקר"?

ת': אני מסוגל לראות מתי הרקדנים מעמידים פנים. אפשר להבחין מתי מבצעים על הבימה באמת מביטים זה בזה ומתי הם רק מסובבים את הראש, כי זה מה שהם אמורים לעשות ברגע נתון. זה לא בדיוק יוצא אותו דבר. מבחינה תנועתית קינטית הדבר האמיתי הרבה יותר מעניין בעיני.

ש': משום שאז התנועות אותנטיות?

ת': כי אז הרקדנים קרובים אליך ואנשים של ממש, לא רק שדיים ועכוזים ונציגים של גזעים שונים. בכל מקום אני משתדל ליצור עבור הרקדנים המיוחדים של הלהקה המסוימת, ואני חושב שזו הסיבה שאני מוזמן ליצור. אני משתדל לעבוד בהתאם ליכולות הרקדנים העומדים לרשותי. למשל, עם באלט סן-פרנסיסקו, שכל רקדניו מיומנים בבאלט קלאסי, עבדנו על בהונות, ועם דגש על ההבדלים בין המינים שבולט בבאלט הקלאסי. בלהקה שלי איננו משתמשים בזה הרבה. בלהקתי יש רקדנים בוגרים יותר, חלק מהם עובדים אתי כבר קרוב לחמש עשרה שנה. היחסים שונים לגמרי.

מוריס הוא מאלה המוכנים ליטול סיכונים. את סגנון היצירה שלו לא קל לתאר או לנסח, אפשר אולי רק לאפיין אותו כתוצר של רגישות של ילד מצד אחד ותבונת הפילוסוף, מצד שני

פוגשים אותי הם מופתעים שאני יודע להתבטא, שאני יחסית אינטליגנטי ולא כל כך רע...

ש': רע? למה אתה מתכוון?

ת': אמרתי פעם בראיון, שאני יודע שהעבודות שלי מעוררות אי-נחת אצל חלק מהצופים. אני יודע שזה נכון, שלא כולם חשים בנוח עם הריקודים שלי. ברור שאיני מסוגל לענות על טעמו של כל אחד. בעליו של דיסנילנד יכול, שם הכל מנוטרל וסטריילי, אבל אותי זה לא מעניין, לא כאמן ולא כאדם.

ש': הרקדנים שלך לא אנוקטיים כמו רוב הרקדנים בימינו, הם נראים כמו בני אדם מן היישוב.

ת': כל הרקדנים הם אנשים של ממש, אפילו אלה שעודדו אותם לפתח בעיות תזונה, אבל אני מבין למה את מתכוונת. וזה לא רק איך הם נראים. אני גם מעודד את הרקדנים שלי

ת': הניסיון שלי במחול הספרדי וכן בריקודי-עם בלקניים ואחרים משפיע על האופן בו אני נע, כי במחולות עמים יש יחס מסוים בין המוסיקה לתנועה, ויש בהם צורות בימתיות מסוימות. אתה שר ורוקד יחד עם אנשים אחרים, ולא הרושם שזה עושה הוא העיקר, אלא תחושת ההשתתפות שלך. הפלמנקו הוא, ביסודו, צורה של מחול סולו ויש בו מרכיב של אילתור, כמו במחול הודי או בנגינת ג'אז. אבל גם במוסיקה ווקאלית של תקופת הבארוק יש מרכיב כזה, של עיטור המוסיקה בקישוטים משלך. זה מעניין אותי, ואולי משום כך חלקם של הרקדנים שלי ביצירה שונה מזה של רקדנים בלהקות אחרות.

ש': איך אתה מתייחס לשם ה"ילד הרע" שיצא לך?

ת': זה מה שאחרים אומרים עלי ואני בעד חופש הדיבור. אני חושב שזה זיבול מוח. רוב האנשים אומרים "ילד רע" בלי לחשוב מה פירושו של הביטוי הזה. זו צורה של קונפורמיזם, ואני מתנגד לכך בכל המישורים האפשריים. פירושה של האמירה היא שאני לא מתאים את עצמי לכל מיני כללים. למשל, אני בדרך כלל אומר מה שאני חושב כשבעצם מצפים ממני לשקר. אמירת האמת לא פעם גרמה לי צרות, אבל זה בסדר, זה לא משפיע עלי.

ש': אתה קורא מה שכותבים עליך, ביקורות או ראיונות אתך?

ת': כן, אני קורא הכל, ואני ממש עייף מעצלותה של העיתונות, שרק מפרסמת מה ש"מישהו" אמר עלי, כביכול, ומפרסמת זאת כעובדה. הכל דמיונות רחוקים מאוד מהמציאות. כשאנשים

להקת מרק מוריס: "ישו הוא שמחתי"
MARK MORRIS DANCE GROUP,
"JESU, MEINE FREUDE",
PHOTO: TOM BRAZIL

להקת מרק מוריס: "דואו גדול"

MARK MORRIS DANCE GROUP, "GRAND DUO"

PHOTO: TOM BRAZIL

מי כתב מוסיקה טובה יותר מהמוסיקה הדתית של באך? התחלתי להתעניין בבאך כשהייתי, בעצם, מין פנתאיסט. מאז נעשיתי לגמרי לא-מאמין, אבל השאלות הללו ממשיכות להעסיק אותי.

ש': אתה מאוד קרוב למשפחתך. אמך היא אשה מיוחדת במינה ותמכה בך ובעבודתך האמנותית מילדותך. היה לך מזל גדול.

ת': היא אשה בלתי רגילה. היא נינוחה ואינטליגנטית, ואינה מצפה מאנשים שיאהבו אותה כל הזמן.

ש': איך אתה מתייחס לקיצוצים שעשה הממשל החדש בארה"ב בתמיכה הממשלתית באמנויות?

ת': השאלה החשובה אינה הקשיים הכלכליים שהקיצוץ גורם, אלא עצם הגישה. הבעיה החמורה היא לא שמישהו אינו מסכים עם גישתך האמנותית, אלא זה שהוא קובע, שמה שלא מוצא חן בעיניו, לא צריך בכלל להתקיים. זו גישה מאוד פוריטנית-אמריקאית. אין אף מדינה שתומכת באמנויות פחות מארה"ב. הטענות שלי לא אישיות, כי הלהקה שלי מאוד מצליחה ואנחנו עובדים כל הזמן, אבל הייתי רוצה שגם להקות אחרות תהיינה במצב כזה. יחי אנחנו, אבל הייתי רוצה לעבוד באקלים תרבותי יותר בריא, המעודד יצירתיות.

התנועה חייבת להיות אמיתית בכל פעם, לא תוצאה של שגרה. מחול איננו סתם חופן תנועות, כי הרי כל אחד הושב וחש אחרת. אז אמנם אני דורש דיוק מסוים, אך הדיוק איננו המטרה היחידה שלי

מקובל לחשוב שהומוסקסואליות היא סטייה, ואני לא מקבל את זה.

ש': אתה מעולם לא הסתרת צד זה של חיידך.

ת': העובדה שאני הומוסקסואל חשובה לי, אבל ההכרזות שלי בנושא שייכות לתקופה של לפני חמש עשרה שנה, וזה גם לא אומר שהריקודים שלי הומוסקסואליים או שהרקדנים שלי כולם הומוסקסואלים. ולמי, בעצם, זה איכפת?

ש': אתה אדם דתי??

ת': באופן בסיסי אני אתאיסט, אבל ענייני דת ובעיות רוחניות מעניינות אותי מאוד. אחרי הכל,

ש': אתה מרבה להשתמש במוסיקה מאופרות ולביים אופרות. מה הפן המעניין אותך ביותר באופרה?

ת': המוסיקה. אופרה ומוסיקה ווקאלית הן הצורות הקרובות ביותר לאופן שבו אני יוצר מחול למוסיקה.

ש': האם הקטעים ביצירות שלך שמשקפים את הצדדים האפלים יותר של החיים הם אוטוביוגרפיים?

ת': כמוכן שמה שאני יוצר קשור לחוויות שלי, אבל זה לא משהו אוטוביוגרפי או מה שמכנים "פרוסת חיים", כי הרי אין צד בהיר וצד אפל בחיים, שקו גבול מפריד ביניהם.

ש': אמרת שאתה אולי נושא את נגיף האיידס.

ת': אני מניח שחשוב שאדע אם כן או לא, אבל אינני רוצה לדעת.

ש': האם הוגן לשאול אותך שאלות על חיידך הפרטיים, האם זה רלוונטי ליצירה שלך?

ת': אני הומוסקסואל ולא מתנצל על כך. אילו התנצלתי, זה היה אומר שאני מבקש, בעצם, לא להיות כזה אלא סטרייט, וזה לא נכון. עדיין